

ב] דומה שנעלם ממרן רבינו, שהתוס' הקשו קושיא זו בחולין ד"ז ע"א ד"ה אמר, עיין מה שתירצו. [וזהו התוס', והא דלא חשיב חמץ בפסח בהדי טבל ויין נסך בברייתא דמסייע לר' יוחנן, משום דטבל ויין נסך הוי שלא במינן בנותן טעם, וחמץ אפילו שלא במינו במשהו].

(רבי יהודה טעבעלס כת"י, שו"ת תורת חסד או"ח סי' י"ח אות ח')

ג] עיין עליו כי רבינו זצ"ל נדחק בו מאוד, ולענ"ד כוונתו (הרשב"א) [הרמב"ם] והכסף משנה להקשות על ריש לקיש, דודאי ר"ל לא סבר בזה כרבי יוחנן במינו בחמץ, דלחד תירוצא ביבמות דף פ"ב [ע"א] סובר ר"ל באיסור כרת מודה רבנן דבמינו לא בטיל יע"ש, וא"כ הקשה הרמב"ם שפיר על התלמוד אליבא דר"ל, למה לא התנה חמץ. (ורבא) [והא] דלא קשיא ליה אחלב ודם, יש לומר שהיה ידוע להש"ס דלא משכחת לה במינו, וביותר לפי מה שכתב המחבר במקום אחר דהגוסא ביבמות רבא, דלקמן [שם קי"ט ע"א] דאמר כל בדאורייתא לא שניא איסור כרת נמי רבא, א"כ אזיל בתר שמא, א"כ שומן וחלב אינו מינו, ועי' בב"י סי' צ"ח, וחלב חיה נמי אינו מינו, (וכל) [וכן] לא משכחת גבי דם למיעוט (עינוי) מין במינו, ופיגול ונותר ל"ק דאינו דברים הנהוגים, ולכך מקשה מחמץ דוקא, ואע"ג דאסיק הגמרא [שם ביבמות] בקשיא דברי רבה, היינו רבה גופי' סותר, אבל ר"ל מצי קאים בתירוצו דלא ממשהו וברייתא איתותב. ואע"ג דבראשית דבריו כתב הרמב"ם גם אינו מינו, זה כתב לדידן, וסוף דבריו ולפיכך לא התנה בו התלמוד, זה קאי על מינו, ודברי הכ"מ אינן מדוקדקים שפיר, אבל כוונתו על עיקרה) קושי' ממינו, וכיון שאין נ"מ לא האריך, וכתב הקושי' כמו [שהוא], כיון די"ל נמי דבאינו מינו נמי סובר לגזור כמו רבא בפסחים [ל' ע"א], שוב לא האריך, אבל עיקר קושי' שפיר על ר"ל. ודע דמלשון רש"י בפסחים [שם ד"ה אמר רבא] משמע דמשכחת חלב ודם במינו, ואפשר לאביי דאזיל בתר טעמא.

(רבי יהודה טעבעלס כת"י)

סימן צג

א] עיין מה שכתב בזה בשו"ת חות יאיר בסוס"י ר"י.

(רבי יוסף צבי סופר כת"י)

[ח"ל החות יאיר שם, שאלני אחד מהם שאפרש ג"כ מ"ש וכו' שיאמר לפני הנחת תפילין וכו' לשם יחדו הקב"ה ושכנתיה וכו', וכאשר השבתי לו שלא נאמרו הדברים רק לת"ח מופלגים וכו', אמרתי להפיס דעתו, שיאמין לי בהן צדקי שגם אני אינני מבין תכלית דיבור דברים אלו וענינם וכו', ומעתה צא ולמד שאסור לחדש דבר וכו', פן לא יכווין אל האמת ויהיה בכלל עושה פסל וכו']

ב] הנה עצור במילין לא אוכל, ואתפלא על חכם גדול וגאון מובהק כמוהו, אשר לבו כלב הארץ ועינו כעין הברדלס, יאמר דבר זה, שהמצות קדשים ניהו קדשי גבוה וסתמא לשמן עומדין, ואינן צריכין שום דיבור ומחשבה קודם, כמו בקדשים שאתנו ב"ד שלא יחשוב אפי' בלבו כו' [זבחים ב' ע"ב], כי מעשה בדבר כזה שסתמא לשמה לא בעי שום סיוע. והרי כל הפוסקים ראשונים ואחרונים, הבה"ג והרי"ף והרא"ש בפ"ג דר"ה, והטור והש"ע בא"ח הלכות ק"ש סי' ס' סעי' ד', ובהל' ר"ה סי' תקפ"ט ס"ח, כולם כא' פסקו כו' זירא שמצוות צריכות כוונה, והוא שצריך לכיון לצאת בעשיית אותה מצוה כמ"ש בש"ע שם, והוא כמו לשם השם הנזכר בששה דברים שהיה הזבח נזבח, או כמו לשם ניחוח הנזכר

ל"ט א', וידוע דר' יוחנן ס"ל הלכה כסתם משנה, לכך תי' שם אליבא דר"י כן בריש ביצה. ולכאורה א"כ קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן מחמץ בפסח, וצריך לומר אמוראי ניהו ואליבא דר' יוחנן, כדאיתא בריש אלו טריפות ובכ"מ יעו"ש דיש אמוראי אליבא דר' יוחנן דאינו סובר הלכה כסתם משנה. וא"כ למ"ד דר' יוחנן ס"ל הלכה כסתם משנה, ממילא סובר דדבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל, ולזה כיון הכסף משנה למה לא אמרו ר"י ור"ל כו', היינו לאותו אמורא דסובר אליבא דר' יוחנן הלכה כסתם משנה כנ"ל, ודחיק ל' לאוקמי אף זה בפלוגתא דאמוראי, ולזה שפיר קאמר ונתן טעם כו'. ואף בדפסחים [כ"ט ע"ב] קאמר הש"ס ואודי לטעמי, היינו רק לאפוקי מרב ושמואל דס"ל דכל איסורין שבתורה במינן במשהו. דו"ק ותשכח כי זה דבר נכון להציל הגאון הכ"מ.

עיין בנו"ב שנדחק ליישב, וי"ל לפי מה שכ' הלחם משנה [פ"א מחמץ ומצה ה"ה], במה דפליג ר"י ויהיב טעמא דלא סבר ר"י דשיל"מ, כיון שהבעין אין לו היתר דהא קנסא קניס לאחר זמנו כקושי' הר"ן, ורק משום דהתערובות יש לו היתר, זה לא סבר ר"י רק שהאיסור בעין צריך שהי' לו היתר לאחר זמן, ומשמע אם האיסור בעין יש לו היתר גם ר"י מודה. וא"כ י"ל לפי מה שכבר פלפלו האחרונים, אי בחצי שיעור חמץ עובר בכל יראה ובל ימצא, או דוקא לענין איסור אכילה, ועיין במ"א סימן תמ"ב [ס"ק י"ב], מדברי הרמב"ם שכתב בפ"ב מהל' חו"מ הל' ט"ז, בחצאי זתים הואיל ודבקים בכותלים, משמע דוקא משום דבק בכותלים, אבל בלא"ה גם ח"ש חייב לבער, מוכח דסב"ב גם ח"ש עובר באיסור כל יראה ובל ימצא, ועיין בשו"ת חכ"צ סי' פ"ו, ועיין בשאגת אריה סי' פ"א, נתן טעם לחלק בין איסור אכילה דשייך חזי לאצטרופי בכדי אכילת פרס, משא"כ בכל יראה אפילו אם ישלים אח"כ לכזית, יעבור מכאן ולהכא על ב"י, ואין לו שייכות למה שראה תחלה, וזה א"ש לפי האי טעמא דחזי לאצטרופי הוא משום כדי אכילת פרס, אבל אי אמרינן דטעמא משום דאי יש עוד חצי שיעור ראוי לצרף לשיעור שלם, ליכא חלוק בין איסור אכילה לבל יראה. ועיין בפרי מגדים יו"ד ס"ד שחקר בזה, והרמב"ם [פ"א מחו"מ ה"ו] יליף ח"ש בחמץ מלא יאכל חמץ, וכבר תמה הכ"מ דהא אדרבה איפכא יש למילף, דהא סתם אכילה בכזית, ועיין במל"מ שם שהביא הא דרא"ם דסתם אכילה בכ"ש, רק דאתי הלכתא ואפקעתי ממשמעת' לענין עונשין, וכתב מל"מ הא דאמר ר"ל דח"ש מותר, אכילה כתיב ב', צ"ל דבאמת ר"ל סבר סתם אכילה בכזית, ולפ"ז לר"ל ליכא למילף מלא יאכל חמץ ג"כ ח"ש, דהא אכילה כתיב ב' והוי בכזית, וממילא גם לענין כל יראה אינו עובר, אע"ג דיש קרא מיוחד לענין חמץ. ולפ"ז לר"ל בח"ש דמצד הדין אינו עובר באיסור כל יראה ולא צריך לבער ולא קנסו לאחר זמנו, וח"ש בעין מותר, ואם נתערב ח"ש הוי דשיל"מ, וממילא אפילו נתערב כזית נמי כן הוא, דזה כחוכא דיהיה חצי שיעור חמור לענין ביטול מכזית, ועיין כעין זה בלחם משנה בפ"ד מהל' חו"מ הל' י"א, וכיון דכל הטעם דלר"י לא הוי דשיל"מ משום דבעין אין לו היתר, זה א"ש לר"י דלדידי' גם בחמץ ח"ש אסור לענין כל יראה, משא"כ לר"ל דסבר מותר מצד הדין, הוי דבר שיל"מ, שפיר צריך הרמב"ם ליתן טעם דר"ל דלא חשיב חמץ בפסח. והא דנקט הכ"מ ר"י ור"ל, שיגרת לישנא הוא, וכונתו על ר"ל, כמ"ש ג"כ בנו"ב, וזה ישוב נכון לפענ"ד.

(שו"ת שבט סופר ח"א סוס"י ס' ד"ה ועוד רגע)

שם. והרי שם אתנו ב"ד שלא יהי' בלבו אחד מכל הדברים האלו, ובמצות אם לא כיון לכו לזה לא יצא. ומוזה נראה בעליל דלא מדמינן מצות לקדשים בזה, ולא אמרינן בהם סתמא לשמן עומדין. והחילוק ביניהם מבואר למשכיל על הדבר, כי בקדשים כבר היה בהם הכוונה והדיבור לשמן בעת הפרשתם, במה שאמר הרי זו עולה או חטאת וכדומה, ולשם זה הביאן עתה למקדש להקריבן, וע"כ בעת ההקרבה גם כשמקריבן סתם אמרינן מן הסתם לשם זה הועלה על המזבח כאשר הובא אל הקודש בשמו, וזה מדויק מאוד באומרם זבחים שם, זבחים בסתם לשמן עומדין, כלומר לשמן הראשון שקרא להם בעליהם. ולא כן בעשיית המצות שאין שם עליהם מקורם, כמו בקורא קר"ש, שנוכל לומר שהוא קורא בתורה, או בתוקע, שנוכל לומר שהוא תוקע לשיר, או בנוטל אתרוג, שנוכל לומר שנוטלו להריח בו, וע"כ לא מהני ביה סתמא בשום פנים, והוא דומה ממש לגירושין, שאשה בסתמא לאו לגירושין עומדת כמו שאמרו שם, וצריך ליחד הגט במפורש לשמה וסתמא פסול. וראי' מפורשת לזה ממה שאמרו שם דף מ"ו [ע"ב], חטאת ששחטה לשם חולין כשרה, משום חולין פסולה. ופרש"י לשם חולין, שיודע שהוא חטאת ושחט לשם חולין, כשרה כדאמרן שאין חולין מחללין קדשים. משום חולין, כסבור שהם חולין פסולה, דהיינו מתעסק בדברים אחרים ואינו עוסק בקדשים, ע"כ. הנה הראת לדעת בזה שאף שקדשים סתמא לשמן הן עומדין, מ"מ אם לא היה יודע שהוא קדשים וסבור שהן חולין פסול הוא. והטעם הוא כמו שאמרנו, כי העיקר מה שקדשים סתמא לשמן עומדין, הוא עבור ששמן עליהן מקורם ולשם זה הובא אל הקודש, וע"כ אם רק יודע שהן קדשים אף אם שחטן בסתם, אמרינן שאינן צריכין עוד כוונה, שהוא כוונת הזבח לכיון לשם עולה או חטאת, כי שמם עליהם מקורם בזה שהופרשו לעולה ולחטאת. אבל אם זה השוחט והמקריבו א"י כלל שהוא קדשים, וסובר שהוא חולין ושוחטן לשם זה, הנה לא הי' בלבו שום נידוד כוונה מכוונת המצטרך, שנוכל לומר לצרף לזה שמם אשר עליהם, כי לא לכו הלך בשום ענין מזה, והיה סובר שהם חולין, ונעשו בזה כשאר מצוות שצריכין כוונה, מפני שנוכל לומר שאינו עוסק כלל במצוה, והוא קורא בתורה או תוקע לשיר וכדומה, ואם לא כיון לכו לא יצא. ומעתה כיון שזכינו לדין שמצותינו נדמו למצות גירושין ולא לקדשים, הנה נילף מגירושין לכל פרטיהם <וכמו שרצו חז"ל לילף קדשים מגירושין>, וכמו שבגירושין בעינן אמירה מפורשת, שיאמר הסופר בפי' כשמתחיל לכתו' שכותבו לשמה ולשם גירושין, כן בכל המצוות צריך שיכוין מפורש לקיום מ"ע זו לקיים מצות בוראו. ולהוציא מפיו מפורש כוונה זו. <וזה כעין לשמה אשר בגירושין, ואולם כוונת לשם גירושין ולשם כריתות הנזכר שם, נבאר להלן דמיונו בכוונת המצוות>.

שוב עיינתי במקור דין זה, במה שצריך הסופר להוציא כוונתו בפיו, והוא בש"ע אה"ע סי' קל"א ס"ז, וכתב שם הב"ש בשם הסמ"ג טעמו בזה, וז"ל משום דגט לענין כמה דברים ילפינן מתפילין וס"ת, דצריך הסופר לומר בפיו ולא מהני מחשבה, ועי' באור"ח סי' ל"ב, ומשמע דיש עיכוב בזה אפי' בדיעבד, גם כשהבעל כותב בעצמו צריך שיאמר בפיו שכותב לשמן כו', ע"כ. והשתא לא נצטרך למילף מצות מגירושין, ונלמוד מדדמי להו טפי מתפילין וס"ת שהוא קדשים מקדשים. ותפילין וס"ת כבר נפסקה הלכה מפורשת דבעינו דוקא שיוציא כוונתו מפיו. כמ"ש בש"ע

אור"ח שם סי"ט, וביו"ד סי' רע"ד ס"א, ואפי' עיבוד העור לשמן, צריך שיאמר בפיו בתחלת העיבוד אני מעבד לשם ס"ת, כמ"ש ביו"ד סי' רע"א ס"א, ובאור"ח שם ס"ח. ויותר מזה תמצא במצות בכורים המובאים לבית אלהינו, היו צריכין אמירה לשמן בעת הפרשתן, כדתנן במתני' בכורים פ"ג מ"א, וז"ל כיצד מפרשין הבכורים, יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה אשכול שבכר כו', קושרו בגמי ואומר הרי אלו בכורים, ורש"א אעפ"כ חוזר וקורא אותן בכורים מאחר שיתלשו מן הקרקע כו', ע"כ. והנה שם הי' מעשה כמו שאמר קושרו בגמי, ואעפ"כ הוצרך לאמירה בפה עם המחשבה לשם מצות בכורים, ולא אמרו שסתמא לשמן עומדין. ויותר מזה אני אומר, אם במצות ציצית שצריכין טויה ושזירה לשמן, ואפי' בדיעבד פסול אם לא שזרן לשמן, כמ"ש במ"א סי' י"א ס"ק ג', ומכ"ש אם לא טואן לשמן שבכוראי פסולים, כמ"ש בדברי המחבר שם סעי' א', והצריך מפורש שיאמר בפה בתחלת הטויה שהוא עושה כן לשם ציצית כמו שבבואר שם. ואחר כל זה הצריך ג"כ להטילם בכגד אח"כ לשמה, וכמ"ש שם סי' י"ד ס"ב שכ' המחבר שם, וז"ל הטיל ישראל ציציות בכגד בלא כונה, אם אין ציציות אחרים מצוים להכשירו, יש לסמוך על הרמב"ם שמכשיר אבל לא יברך עליו כו', הרי שאפי' אם נעשו מתחלה בטויה ושזירה לשמן, לא אמרינן סתמא לשמן עומדין וצריכין כונה אחרת. וזה לכאורה פלא הוא, כי בכזה כבר הוא דומה לקדשים ממש ששמן עליהם מקורם, ואפשר שזה הוא סברת הרמב"ם ז"ל שמכשירין בדיעבד. ואולם דעת הר"ש והרא"ש נראה שמחלקין בזה לקדשים, משום דבקדשי' שאני שבעליהן הן בעצמן הקדיש' לשם קדשי' בהפרשתן לשם עולה וחטאת, והם הביאום לבית עולמים להקריב מהם חלב ודם, וע"כ בסתמן לשמן עומדים. משא"כ בציצית שזה שטואן ושזרן לא לשם בעלים אלו נתכוון, ולא לשם בגד זה נתכוון, רק שיהי' מוכן לכל באי עולם לשם ציצית, וע"כ בעי תליה בכגד ג"כ לשם ציצית, כי לא שייך לומר לשמן עומדין, כי זה התולאן לא הי' כלל בעת הטויה לשמה או בעת השזירה, ולא שייך לומר בו שסתמא הוא עושה ע"ד הראשון, כי לא היה שם בראשון וראשונה. ולא כן בכהן הזובח, שהוא זובח ע"ד הבעלים והבעלים הם שהפרישו אותן לשמו. כן נראה לומר בזה לדעת הר"ש והרא"ש והמחבר שפסק כמוהם, <אם לא בדוחק גדול אם אין ציצית אחרים מצויים וזאת בלא ברכה לפניהם>, ועכ"פ נשמע מזה שלא אמרי' במצות סתמן לשמן עומדין, וצריכין כוונה ואמירה בפה כנלמד מתפילין וס"ת וגירושין וציצית ובכורים. והשתא נדמה ענין לענין ונלמוד תפילין מציצית, שכמו בציצית לא מהני הטויה לשמה לענין התליה, שצריך התליה ג"כ לשמה, כן בתפילין הגם שהכתיבה צריכה להיות לשמה, מ"מ בעינן נמי הנחתם לשמה בכוונה ודיבור, כי בכל מקום המחשבה בלא הדיבור אינו מועיל כלל. וכאשר דייק השואל בתשובה ההיא מהא דאמרינן בשבועות דף כ"ו [ע"ב], גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו, וכמו שחזינו בגירושין ותפילין וציצית כו', שהמחשבה לבד אינה מועלת וצריך להוציא בשפתיו ג"כ. ועי' בהרא"ש הלכות ס"ת שמביא שם בשם הר"ר ברוך, שמביא ראי' מפיגול דכתיב ביי' לא יחשב ובעי דיבור כו', ע"ש. הרי שבכל מקום שהמחשבה הכרחית היא, לא סגי במחשבה לבד, ובעינן דוקא דיבור בפה. ואף שהוא נסתפק שם בזה, מ"מ כיון דאנן פסקינן בגט ותפילין וס"ת דבעינן דיבור, הנה נקטינן כדעה זו שהמחשבה לא סגי בלא דיבור, וכן בתוספות תענית ט"ב לא מהני מחשבה לבד. וכז' בצדקה כידוע ללומדי תורת ה'.

אלא התם בא לדין לענין אם יש לו לכוין גם כוונת נסתרות, וכן לענין אמירת לשיקבה"ו, על זה שפיר קאמר הנוב"י, כיון שכבר נתכוין לשם מצוה כפשוטה דרחמנא ציוה לקיים מצוה זו, שוב הוא מצוה זו כקדשים, וממילא אמרינן שפיר לענין כוונת לשיקבה"ו, דסתמא לשמן קיימא, וזה מבואר למאוד למעיין בתשרי נוב"י שם. (שורת ערוגת הבשם או"ח סי' ט"ז אות א')

¹²³⁴⁵⁶⁷ **בספר** שער התפלה הקשה על הנו"ב, מהא דחזינן שבס"ת תפילין ¹²³⁴⁵⁶⁷ **וגיטין**, בעינן כוונה ואמירה בפה, ומחשבה לבד לא מהני, עי"ש. ונראה בשיטת הנודע ביהודה, שפשוט הוא דחלוק דין כוונת המצוה, מדין לשמה הנאמר בס"ת תפילין וגיטין, ששם הלא הוא הענין של לשמה הוא חלות דין בעצם הכשריאר דס"ת ותפילין, וכן בגיטין שאם לא כתב לשמה הם פסולים, ואמרינן בזה דברים שבלב אינן דברים, אלא רק דעל ידי דיבורו חל חלות דין של קדושת ס"ת ותפילין, וכן אינו חל חלות דין של לשמה בגט אלא על ידי דיבורו ולא סגי במחשבה, מה שאין כן בענין כוונה, שאינו פועל שום חלות דין על ידי כוונתו, אלא שהוא דין בעצם המעשה שצריך לחשוב למה שהוא עושה המעשה, ולכן כל שהוא יודע בלבו למה שהוא עושה סגי, כן נראה.

ושוב ראיתי שכבר נתפרש מפורש הענין, בחידושי רבינו חיים הלוי על הרמב"ם הלכות תפילין פ"א ה"ט, ע"ש. הרי שהגר"ח תפס לדבר פשוט אליכא דכל השיטות, דהיכא דהכוונה לשמה הוא נוסף על המעשה, או צריך דיבור, משא"כ הכא שהכוונה אינו דין נוסף על המעשה, אלא שבעינן רק שיהיו מעשיו ודעתו מכוונים, ולא חלות דין נוסף של כוונה, סגי בזה במחשבה לחוד, והוא ממש כמו שביארנו בדעת הנוב"י.

ולפי זה ניחא גם מה שתמה שם בשער התפלה בתחילת דבריו על הנוב"י, מה דפסקו הפוסקים שמצוות צריכות כוונה, לכאורה אינו מבואר שום הכרח מדברי רבינו הנוב"י שהביא שיחלוק על הפוסקים, כי באמת מצוות צריכות כוונה, אלא שסובר הנוב"י שכוונה זו סגי במחשבה אבל לא צריך לזה דיבור. ובתרתי פליג הנוב"י, חדא שאין צריך להוציא מפיו, אלא בכוונה בלבו סגי. ושנית שאין צריך לכוון כוונה אחרת נוספת ע"פ הסוד, אלא כוונת המצוה גרידא כדניא סגי. ולכן כל שהוא עושה המצוה כמצותה ומכוון בלבו כדניא, שוב אינו צריך שום כוונה נוספת, אלא סתמא לשמה קאי, ונפעלת גם התכלית הפנימית של מעשה המצוה, שכיון שסתמא לשמה קאי, הרי בסתמא עולה גם הכוונה ע"פ הסוד, אף שלא כוון לזה במפורש, כמו בקדשים שעולה הכוונה הנצרכת של לשמה בסתמא, אף שלא כוון לזה מפורש, וזהו עיקרו של הדין שאמרינן שסתמא לשמה קאי, אלא שצריך רק שיהא מעשה המצוה, ולא יהא כתוקע לשיר או אתרוג להריח בו, ע"ז שפיר אומר הנוב"י שמכוון בלבו לשם מצוה ויש כאן מעשה המצוה, דמצוות שלנו קדשים נינהו קדשי גבוה וסתמן לשמה הם עומדים. ובאמת הרי כן מרמז להדיא שם בתשובות נוב"י וז"ל, קל וחומר בכוונת התפלה והמצוות שיש בהם כמה עקולי ופשוטי וכמה חשש קיצוץ בנטיעות, כאשר ראינו כ"ז בעינינו, פשיטא שיש לבטל שלא יכוון כלל, ודי שעושה המצוה לשם מצוה. הרי שגם הנוב"י אומר שמצוות צריכות כוונה שצריך לעשות לשם מצוה.

ומש"כ רבינו הנו"ב [ד"ה ומ"ש], וכל דבר שאין ברכה לפניה, אני נוהג לומר בפי הנני עושה זה לקיים מצות בוראי, וכזה די וא"צ יותר. הנה בגוף התשובה אינו מבואר להדיא אם צריך דיבור

ואולם כל הנזכר עד הנה הכל הוא לכוונת המצוה עצמה, שהוא הכוונה לצאת בעשיית אותה מצוה מצות בוראו שצוהו בכך במ"ע. ואמנם הכוונה בעיני המצוה וטעמה ואורה, הנה זה ענין אחר הוא וגם זה מחיובי המצוה הוא, והוא נלמד מגירושין במה שצריך לומר בפירוש לשם כריתות או לשם גירושין כנזכר למעלה. והוא תוך ענין המצוה ההוא. והנראה רא"י לזה מהא דאמר ר"ג פסחים קט"ז [ע"א], כל שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא י"ח, ואלו הן פסח מצה וגו'. והנה כל הענין שהזכיר שם, הכל הוא לידע ולומר בפיו פנימיות טעמי מצות ההם ועניניהם, בפסח לפי שפסח הקב"ה כו', ובמצה לפי שלא הספיק בצקם כו', הרי שגם על זה צריך לתת לב מדינא דגמרא, שלא יעשה המצות כגולם לעשות רק עבור שנצטוה עליהם, כ"א לשמוע ולהבין בענינה וטעם פנימיותה. והנה לכאורה זה דבר חדש הוא, ולא כן הוא, כי הרי מפורש זאת בש"ע או"ח ברוב המצוות הנזכרים שם, כמו בתפילין שמבואר שם סי' כ"ה ס"ה, שיכוין בהנחתם שצונו הקב"ה להניח ד' פרשיות אלו שיש בהם יחוד שמו ויצ"מ כו', כדי שנוכח נסים ונפלאות שעשה עמנו כו', וישעבד להקב"ה הנשמה שהוא במוח, וגם הלב שהוא עיקר התאוות והמחשבות, ובוה יזכור להבורא וימעט הנאותיו כו'. וכן במצות ציצית כתב שם סי' ח' ס"ט, וז"ל ויכוין בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שנוכח כל מצותיו לעשותם כו', וגם בסוף הלכות ציצית כתב שם מכוונת הציצית. והנראה שלמדו זה מגמרתינו בזכחים שם [מ"ו ע"ב] שאמרו, לשם ששה דברים הובח נזבח כו', לשם זבח כו', לשם השם כו', לשם ריח, לשם ניחוח, ואמרו שם לשם ריח, לאפוקי אברים שצלאן והעלן דלא כו', לשם השם, לשם מי שאמר והיה העולם, לשם ניחוח, לשם הנחת רוח לה' כו', והנה לכאורה האי לשם השם, ולשם ניחוח, דבר אחד ממש הוא, ולמה חשבן לשתיים. ואולם כי הוא דברינו ששני כוונות צריך להיות בעשיית המצות, אחת שיכוין לצאת בעשייה זו מצות ה' שצוה המ"ע זו. והשנית לכוין ענינה וטעם הפנימיות שבה, שהוא כעין לשמה ולשם גירושין הנזכר במצות גט אשה, וכמו שהוא בש"ע בכונות התפילין והציצית כאמור, וזה אמרם לשם השם כו' לשם ניחוח. לשם השם, לשם מי שאמר והיה העולם, כל' לכוין לקיים בזה מצות ה' שצונו בזה במ"ע. ולשם ניחוח, לשם הנחת רוח לה', כל' לכוין ענין המצוה וטעמה במה שבחר הקב"ה בזה וצוה אותנו על כך, והוא הנחת רוח לה' כי על הדבר הזה צוה לעשותה. והבן זה כי נכון הוא למאוד לענ"ד. (שער התפלה, בתשובה בראש הספר)

ראיתי בס' שער התפלה להגה"ק בעל באר מים חיים, שהרבה להשיב על הנוב"י בזה, וכתב דאישתמיטתיה פשטות סוגיות הש"ס והלכה מפורשת בפוסקים, דרוב פוסקים ס"ל מצוות צריכות כוונה, מזה מבואר דליכא לדמויי קדשים למצות בזה, ולא אמרי' במצות סתמא לשמן קיימו. והחילוק בזה, כי בקדשים כבר ה' בהם הדיבור והכוונה לשמן בשעת הקדש, כשאמר הרי זה עולה או חטאת, ולשם זה הביאן עתה, וע"כ אמרינן שפיר דמן הסתם לשם זה הועלה על המזבח, משא"כ בעשיית המצוה שאין שמן עלייהו מקודם, ע"כ לא מהני בהו סתם בשום פנים, והוא דומה ממש לגירושין, ע"ש שהאריך. ואני אומר חלילה לרבנו בעל נוב"י שיטעה בדבר פשוט כזה, דאין הכי נמי דדברי הגאון הנ"ל נאמנו מאוד ודבריו ברורים, ומ"מ גם דברי הנוב"י כראי מוצקים. דהא הנוב"י לא נחית התם אי צריך כוונה במצוה לצאת ידי חובה, דוראי הלכה רוחית היא בשו"ע סי' ה' הנ"ל דמצוות צריכות כוונה,

ומש"כ השער התפלה להוכיח בענין כוונת טעם המצוות שנאמר בציצית ותפילין ובסוכה, וז"ל, שלמדו זה מגמרתינו בזבחים שם, שאמרו לשם ששה דברים הזבח נזבח כו', לשם זבח כו', לשם השם כו', ע"ש. הנה אם כי הוא חידוש וביאור נחמד, וראויין הדברים למי שאמרן, מ"מ לענ"ד לכאורה אין מזה הכרח לענין דין כוונת הטעם בשאר המצוות, שיש לומר שהוא גזיה"כ ודין מסויים בעבודת הקרבן. ולא מבעי אם נימא דכל מחשבת הששה דברים שהזבח נזבח להן, הוא חלות דין לשמה בגופו של הקרבן, הרי הוא מהכשירו ודינו של קרבן בעצם החפצא, וכן מה שצריך להיות בגירושין לשם כריתות או לשם גירושין, הרי הוא ג"כ מעצם דינו של הגט והכשירו בעצם החפצא. אלא שאפילו נימא שהששה דברים שהזבח נזבח, יש מהן שדינן מעין כוונת המצוות, ולא חל שום חלות דין בגוף הקרבן, >ועיין בספר חידושי הגרי"ז על מסכת זבחים דף ב'<, נראה ג"כ כל הששה הדברים שהזבח נזבח, הוא דין מסויים וגזיה"כ מיוחד בעבודת הקרבנות, דאחת מהששה דברים היא לשם השם, והוא הכוונה הפשוטה של כוונת המצוות בכל התורה, >לפי דברי הגאון בעל שער תפלה<, והרי הלכה דלשם ששה דברים הזבח נזבח הוא אליבא דכו"ע, ואילו בעלמא נחלקו אי מצוות צריכות כוונה, ופשוט דאפילו מאן דסובר מצוות אין צריכות כוונה מודה בדין זה, >דאל"כ למה לא הקשו ממשנה זו דלשם ששה דברים, על רבא דסבר מצוות אין צריכות כוונה, עיין בסוגיא דר"ה כ"ח ע"א, ובתוס' שם ד"ה אמר רבא<, וע"כ דדין זה הוא גזיה"כ מיוחד במעשה הקרבת הקרבן או בשחיתותו, ואין ראיה מזה לשאר המצוות.

(אגרא לישרים סי' י"ח [נ"ח צימרמן])

ראיתי בס' שער התפלה לה"ק בעל באר מים חיים ז"ל, בתשובה שבסוף הספר, שהשיג בעז על הנו"ב ז"ל שכתב דמצוות דומין לקדשים שסתמן לשמן עומדים, וקשה דהרי קיימא לן מצוות צריכות כוונה, והיינו שצריך שיכוין לצאת בעשיית אותה המצוה, והוא כמו לשם השם הנזכר בששה דברים שהיה הזבח נזבח, והרי שם אתנו ב"ד שלא יהיה בלבו אחד מכל הדברים האלו, ואילו במצוות אם לא כיוון לבו לזה לא יצא, ומוזה מוכח דלא מדמינן מצוה לקדשים, דדוקא בקדשים אמרינן דסתמן לשמן עומדים משום שכבר התכוין לשמן בשעת הפרשתן במה שאמר הרי זו עולה או חטאת, ולכן כשמקריבו סתם אמרינן דלשם כוונה ראשונה מקריבו, אבל במצוות שאין שמן עליהם מקודם, וכגון בקריאת שמע שאפשר שהוא כקורא בתורה, ובתוקע בשופר אפשר שהוא תוקע לשיר, לא מהני בהו סתמן לשמן, והן דומין לגירושין דאשה בסתמא לאו לגירושין עומדת וסתמא פסול בו עכ"ד, ועיין שם שהאר"ך.

והנה כסברת ס' שער התפלה דבמצוות לא אמרינן סתמן לשמן קאי, מבוארת גם בס' טורי אבן ראש השנה כ"ט ע"א דהא דמצוות צריכות כוונה היינו כגון במצה ושופר ולולב, דאין חתיכת מצה זו ושופר ולולב זה מיוחדין למצוותן, דאפשר לקיים מצוה זו על ידי דברים אחרים של מינים אלו, ואין אלו סתמן עומדין למצוותן, ודמי לסתמא דגט דפסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא, וכתבו התוס' ריש זבחים שאפילו כשחייב לגרשה מ"מ לאו להתגרש בגט זה עומדת דהא אפשר לגרש בגט אחר כמו בזה, אבל בדבר פרטי העומד ומיוחד למצוותו ואי אפשר לקיימו אלא בגוף זה, כגון אכילת קדשים ופסח דמצוות אכילתן אי אפשר לקיימו אלא בגוף זה, דמי לשחיתת קדשים דסתמן לשמן עומדים עי"ש. הרי מבואר כסברת בעל שער התפלה ז"ל. דבמצוות לא

לכוונת המצוות, או סגי במחשבה, וזה שכתב הנו"ב"י שהוא נוהג לומר לקיים מצוות בוראי, אולי נהג כן מצד מדת חסידות לומר בפה כדי לעורר הכוונה ולחזקה יותר. ובאמת יש לתמוה מאד על הגאון הקדוש בעל שער התפלה, במה שתמה על הנודע ביהודה מכל הפוסקים שפוסקים שמצוות צריכות כוונה, הרי הנו"ב"י בעצמו ג"כ כתב מפורש שם, ודי שעושה המצוה לשם מצוה, ואני נוהג לומר בפי הנני עושה דבר זה לקיים מצות בוראי. וכל הענין שהנו"ב"י קא עסיק שם הוא רק לענין כוונה הנוספת, לענין שצריך להוציא מפיו הכוונה ע"פ הסוד. >ואם כי י"ל שכוונת הגאון הקדוש בעל שער התפלה, שהוא סובר שמצוות צריכות כוונה הוא בדיבור וכמו שכתב אח"כ, ומצד זה הוא ז"ל משיג על הנו"ב"י. גם כן קשה, שלפי שיטתו של בעל שער התפלה היה יכול לומר שהנו"ב"י סובר כן, ואדרבא הרי הנו"ב"י ז"ל כתב שהוא נוהג לומר בפה לקיים מצות בוראי, אולי סובר שכוונת המצוות הפשוטה היא בדיבור. ובאמת לכאורה אין הכרח מתשובת הנו"ב"י, אם סבר שכוונת המצוות צריכה דיבור או מחשבה, מיהו מפשטות התשובה משמע שלא בעי דיבור, ומנהגו של הנו"ב"י הוא מנהג חסידות לעורר הכוונה, דאל"כ היה הנו"ב"י אומר מפורש שכוונת המצוות צריכה דיבור, ולא היה אומרה כלשון שהוא נוהג וכו', שבוה יש לומר שכן הוא מנהגו לרווחא דמילתא אבל לא מעיקר הדין, וגם מלשונו ודי שעושה המצוה לשם מצוה, משמע לכאורה בפשטות שאין צריך דיבור, ועדיין צריך הכרע<.

ברם מה שהעלינו ליישב דעת הנו"ב"י, ולחלק בין ענין לשמה בס"ת ותפילין וגייטין לענין כוונת המצוה, בזה הלא מצאתי דוגמא לסברתי בדברי הגר"ח, בחילוקא בין הכשר כתיבת האזכרות בס"ת שצריך כוונה, ובין כוונת כתיבת ס"ת לשם קדושת ס"ת וכמו שנתבאר. וע"ש עוד בהגר"ח במה שכתב הטעם לענין קדושת סת"מ דסתמן לשמן קאי, ע"ש.

ומש"כ שם בשער התפלה ז"ל, [ר"ה] ואולם כל הנזכר עד הנה הכל הוא לכוונת המצוה עצמה, שהוא הכוונה לצאת בעשיית אותה מצוה מצות בוראו שצוהו בכך במ"ע, ואמנם הכוונה בעניני המצוה וטעמה וביאורה, הנה זה ענין אחר הוא וגם זה מחייב המצוה הוא, והוא נלמד מגירושין במה שצריך לומר בפירוש לשם כריתות או לשם גירושין כנזכר למעלה וכו', עי"ש. דבריו צ"ע, שהרי כבר העתקנו דברי (הנו"ב"י שהביא בשם הב"ח) [הטורש"ע] שכתב שם בהלכות ציצית [סי' ח' ס"ח], יכוון בהתעטפו, וזהו מלבד הכוונה שצריך לכוון בלבישה לקיים מצות ציצית, וכתב הב"ח [ד"ה ויכוין], שכן הדין בתפילין וסוכה, אף דבשאר מצוות יוצא אף שלא מכון בה דבר, כי אם שעושה המצוה לשם ד' שצוה לעשותה, הנך שאני דבציצית כתיב, למען תזכרו, ותפילין למען תהיה תורת ד' בפיך, ובסוכה למען ידעו דורותיכם וכו'. הרי מפורש להדיא בדבריו שרק אלה שטעמן מפורש בתורה צריך לכוון, אבל לא בשאר מצוות. וגם במצוות אלו שטעמן מפורש בתורה, לא נזכר שצריך דיבור ורק לכאורה בכוונת הלב סגי, וגם באלו אין הכוונה מעכב בדיעבד כמו שכו' האחרונים [במשנ"ב ס"ק י"ט]. ובדברי הרשב"א שהבאתי, הרי נאמר מפורש שלמען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי הנאמר בציצית, אין צריך להזכיר בפיו, וזה להדיא שלא כדברי הגאון בעל שער התפלה. אם לא שנימא שהרשב"א פליג על עצם הדין המובא בשו"ע בהלכות ציצית, שצריך לכוון בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו, כדי שזכור כל מצוותיו לעשותם, אבל מהיכא תיתי שנימא כז' לעשות פלוגתא חדשה.

אמרינן סתמן לשמן עומדין, ומהאי טעמא מצוות צריכות כוונה ולא אמרינן דסתמן לשמן עומדין.

ברם באמת נראה לענ"ד דדברי הנודע ביהודה ז"ל צודקין מאוד, דשתי כוונות יש, האחת הכוונה לקיים מצוות בורא, והשניה שקיום המצוה יגרום את התקונים והסודות, והנה ודאי דלית מאן דפליג שצריך לכון בהדיא לעשות את המצוה לשם מצוה, וכדקיי"ל בשו"ע או"ח סי' ס' דמצוה דאורייתא צריכה כוונה, ויתירה מזו כתב הנודע ביהודה הנ"ל, דבמצוה שאין בה ברכה היה נוהג לומר כפה מלא הנני עושה דבר זה לקיים מצוות בוראי. אלא דכלפי מה שרצה הרב השואל לומר דלא סגי במה שהוא מכון במצוה לקיים מצוות בורא, אלא שצריך לכון גם ולומר את הסודות והתקונים שהמצוה תתקן ותפעול, דהיינו לומר לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה לייחד שם י"ק ברו"ק, על זה כתב הנודע ביהודה דאין צורך בזה, דאחרי שהוא עושה את מעשה המצוה ואף מכון בהדיא לעשות את המצוה לשם מצוה כדי לקיים מצוות בורא, וכדין מצוות שצריכות כוונה, שוב אין צורך לכון בהדיא גם את התקונים והסודות הנעשים ע"י המצוה, כי כל התקונים נעשים מאליהם. ^[12.24.2017] ודבר זה דומה ממש לקדשים, דכמו דבקדשים הואיל שמתחלה הפריש את הקרבן ואמר לשם עולה או לשם חטאת, שוב אין צריך שיכוין בשעת הקרבנות לשם ששה דברים שהזבח נזבח, ומשום דסתמן לשמן קאי, ושם אין צריך לכון בהדיא אפילו לשם מצוה, דכיון שהפריש את הקרבן לשם חטאת או עולה הרי נתייחדה בהמה זו לקרבן זה ובהכרח שהוא עושה לשם מצוה, נכמו שכתב הטורי אבן ז"ל באכילת קדשים ופסח דשם אמרינן דסתמן לשמן קאי. והוא הדין בנדון דידן, מכיון שהוא מכון בהדיא לעשות מעשה זה לקיים מצוות בורא לשם מצוה, שוב נעשים כל התקונים מאליהם אף בסתמא, ואין צריך לכון בהדיא לשם אותם התקונים והסודות. וממילא לא קשיא השגת השער התפלה ז"ל מהא דקיי"ל דמצוות צריכות כוונה, דודאי דפשיטא שצריך לכון בהדיא לשם מצוה, ולענין כונה זו לא מועיל סתמא, וכמו שכתב הנו"ב בעצמו, ודי שעושה המצוה לשם מצוה, וכן כתב דבמצוה שאין בה ברכה היה נוהג לומר, הנני עושה דבר זה לקיים מצוות בוראי, אבל מזה אין ראיה שצריך לכון בהדיא גם את התקונים שהמצוה עושה, דאחרי שהוא מכון לשם מצוה בהדיא, הנה לענין התקונים והסודות אמרינן דסתמן לשמן קאי והם נעשים מאליהם, ודברי הנו"ב ז"ל ברורין בעזה"י.

(להורות נתן מועדים ח"ב עמ' תנ"א)

ג] ראיתי גדול בענקים מדבר, ה"ה בן דודי הגאון מוהר"י לנדא מפראג, בספרו נו"ב יו"ד תשובה צ"ג וז"ל, ועל הרביעית אשר שאל בנוסח לשם יחוד וכו', והחליט דעתו לאסור אמירת לשם יחוד לתפלה, ויסודו מיוסד על מימרא דר' יוסי בזבחים דף מ"ו ע"ב, אף מי שלא היה בלבו וכו', שהוא תנאי ביד, אתנו ביד דלא לימא לשמו, דלמא אתי למימר שלא לשמו וכו', ע"ש. ואני בעניי לדעתי הקלושה יש לישב דברי קדמונינו המקובלים ז"ל, ומצאתי הוכחה לדבריהן ממקומו וסתירה לדברי בן דודי הגאון ז"ל, ועמדתי ליישב לשון דר' יוסי שם במתניתין, שנתקשו כל המפרשים ומאריכים בישוב לשון ר"י שאמר שם, אף מי שלא היה בלבו וכו', שתנאי ביד שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד. דסיום דברי ר"י שאין מחשבה וכו', אין שייכות לשלפניו, וא"א מ"ו הגאון ז"ל בעוצם חורפו האריך בחידושי לישב סיום דר"י, ומקום הניח לי להתגדר לפרש דברי ר"י בפשיטות. דהנה בעיקר

חשש דר"י דלמא אתי למימר שלא לשמו, מלבד שנתקשה א"א מ"ו הגאון, ובן דודי הגאון הנ"ל, כי זו חשש רחוק לחוש שלא יבוא לידי כך מהפך להפך, יש להפליא יותר למה שאמרו במס' גיטין פרק הניזקין [ג"ד ע"א] ובהרבה מקומות, גברא לתקוני קמכין וכו', והיינו אם אנו רואים כי הוא מהדר לעשות הטוב והרצון שמו יתברך, אין לחוש שיבא לידי כך להקניטו חס ושלום, וא"כ כיון דהבעלים מנדבים ומקדישים קרבן כדי להקריב לשמו יתברך לעשות נחת רוח ליוצרו, זו חשש רחוק לבוא למחשבה התנגדות ח"ו.

אמנם לפי ענ"ד נראה באמת כן הדבר, והיינו אם היה פסול מחשבה תלוי בבעלים שהתנדבו והקדישו לשמו יתברך, לא היה עקרו אמירת לשמו, מחשש שלא יבוא לומר להיפך, אפס כיון דפסול מחשבה תלוי בכהן ולא בבעלים, רק בשלוחם כהן המקריב, א"כ כיון דמכהן לא ניכר מחשבתו אם רצוי לשמו, חששו שפיר והתנאו שלא יאמר לשמו, דלמא אתי למימר שלא לשמו. ובוזה מיושב סיום דר"י ופירש"י, (בדברי מוהר"י) והיינו מה דס"ל לר"י לשחוט סתם, וקאמר תנאי ביד אתנו וכו', עקרו אמירת לשמה מחשש דלמא אתי וכו', ושלא יוקשה כנ"ל, סיים שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד, וכפירש"י אחר כהן העובד, ואפילו אם הבעלים מכוונים לשמו, ערש"י שהאריך, אם כהן מחשב שלא לשמו פסול, וא"כ אף דבעלים אין לחוש לזה, כיון דמחשבתם ניכר רצוי למקום כנ"ל, חששו כיון דאין תלוי בבעלים, ואפילו הנה מכוונים לשמו, אם הכהן מחשב שלא לשמו, פסול וכפירש"י, וחששו על הכהן, כי לא ניכר מחשבתו ופן יאמר להיפך, וזה ברור בפירוש דברי ר"י וכפירש"י למענין שם, ויראה כי פירוש זה במשנה פשוט הוא ואין צריך לדחוק. וממילא מוכח לדנא מדברי ר"י בעצמו, במצוה שנגמרת ע"י בעלים ותלוי בבעלים, אין לחוש לזה כנ"ל, ומאוד נכון שיסדו לנו קדמונינו והמקובלים ז"ל, אמירת לשם יחוד בכל מצות שנגמרו ע"י בעלים המהדרים לקיימה, והבין כי זה אחת הוכחה לקדמונינו וסתירה לבן דודי הגאון ז"ל. ויש להמציא פלפולא, בקרבן ציבור דהכל בעלים וגם הכהן המקריב הוא מבעלים, כי גם הוא מקריב לעצמו, אין חשש לדר"י לפי מה שכתבתי. ועיין בפני יהושע ז"ל בביצה [כ' ע"ב] בסוגיא דנדרים ונדרות אם עבר ושחט וכו' לענין כבשי עצרת, וברש"י ז"ל שם, ותבין לחידודא, עיש"ה.

(מעין ברכות סו"ה דברכות)

הנה דבריו קבלתי, והנה מה שרצה להמליץ בעד הנו"ב בענין שלא לומר לשם יחוד. והנה בגוף ראייתו מזבחים, כבר תמהתי עליו שבמחכת"ה נעלם ממנו דברי התוס' במקומו [וזבחים ב' ע"ב ד"ה אתנו], ושוב הוגד לי שנרפס כן בשם גדול אחד. והנה כעת רוצה ר"מ לעשות סגנון לדברי הנו"ב, ואין בו להעלות ארוכה, שמה שהקשה דבאין דברים למ"ל תקנה זו, וכי ס"ד משום רוב קרבנות יטעה ח"ו לשחוט שלא לשמו ית' וכדומה. הנה זה ודאי אמת כמו שעלה ע"ד ר"מ בעצמו, דבשביל הני ב' דברים דלשם זבח ולשם זבח תקנו בכולהו כן, ומה שנראה לו דוחק, בעיני אינו דוחק, דגזרינן בשביל אתי למטעי, אם יראו דבהני ד' דברים אומר בפירוש, וטעו לומר שבשביל לשם זבח וזבח לא בעינן כלל לשמו, ויטעה לומר דבהני לא בעינן לשמו כלל, ולא יעלה ע"ד לחלק דבזה תקנו ובזה לא תקנו, רק יטעה מדאינו מזכיר יותר מוכח דלא בעינן כלל לשמו. גם י"ל עוד, דנהי דלא בעינן אמירה בקדשים דסתמא לשמו קאי. היינו רק אם אינו מפורש בשום דבר

לשמו, אז הרי סתמא לשמו, אך אם מפרש במקצת לשמו, אז נראה כאלו השאר אינו לשמו, דמכלל הן נשמע לאו. וסמך לזה מה דקיי"ל בחו"מ סימן קי"ב [ס"א], דאחריות ט"ס הוא, ומ"מ אם פירש מקצת האחריות, אז לא הו"ט, דהיינו כיון דפירש מקצת, הו"ט כאלו פירש ולא השאר כן, ה"נ בזה אם יפרש על הני לשמו, הו"ט כממעט דהמותר אינו לשמו, ואין בו טעם סתמא לשמו. ומ"ש רי"מ דבגט כיון דהו"ט בב"ד, והשליח צריך לעמוד עליו להיות לשמו, לא אתי למימר שלא לשמו. הנה באמת גט לא בעי ב"ד, ונעלם ממנו דברי הש"ס [ערכין כ"ג ע"א], דקאמר אטו כל דמגרש בב"ד מגרש, והארכתי בזה בתשובה בכמה פעמים, ואף להתמיר בזה היינו ליתן לה הגט, אבל בעת הכתיבה ודאי לא בעי ב"ד, דהרי למ"ד דלא בעינן לשמה, אפילו מצאו באשפה כשר, או לכתוב טופסי גיטין, וא"כ אף להסוכרים דבעי לשמה, מ"מ ב"ד לא בעינן בעת כתיבה, וגם מ"ש דהשליח עומד, אטו כל גט הו"ט ע"י שליח, הרי רוב גיטין אינו ע"י שליח, ובעינן אמירה לשמה ולא סתמא, ולא חיישינן לטעות. ועוד בר מן דין כמעט שלא אאמין שיצא דבר זה מפי הגאון נר"ב, דבשלמא לענין קדשים כיון דאין היכר מגוף הבהמה אם הוא של ראובן או של שמעון, גם אין היכר אם הו"ט חטאת או עולה וכו', לכך יש חשש דלמא יטעה לומר לשם קרבן אחר, או בעלים אחרים, וכן באשה מגוף הגט אינו ניכר אם הו"ט לשם אשה זו או אחרת, לכך הוצרכו לחלק התוספות כפי חלוקם, אבל במצות כגון ציצית ותפילין ולולב, הרי מגופן ניכר איזה מצוה הוא, ואין יטעה לומר דהו"ט שלא לשמו, מה דניכר מגופו להיפוך. גם התם הו"ט חשש גדול, אם יטעה לומר להיפוך יש בזה חשש תקלה, כגון במחוסר כפורים ויכנס למקדש, ובאשה חשש אשת איש, אבל במצוה אף אם יבא לומר שלא לשמו, אין בזה חשש אחריות גדול, דאינו רק ביטול עשה, וגם המצוה קיים בפועל, ולא חיסר רק הכוונה, משא"כ בקדשים דהעלה קדשים פסולין ע"ג המזבח, וא"כ מה"ט נחוץ בזה לטעות. וגם מ"ש רי"מ דמברכין עליו וניכר דהו"ט למצוה, הרי גם בקדשים ודאי היה חיוב לברך על כל קרבן, וכעין דמפורש בש"ס דמברך על אכילת קדשים [ברכות מ"ח ע"ב וברש"י ד"ה כי הוא], ה"ה על הקרבה היו מברכין ועל השחיטה, וא"כ למ"ל לשם השם הרי היה מברך עליו, ובע"כ דאעפ"כ בעינן כוונה תוך הברכה. (שו"ת סת"ם הל' תפילין סי' מ"א)

[מש"כ דגט לא בעי ב"ד, הנה דעת רבינו במהדו"ת אה"ע סי' קי"ד, וסידור הגט בעי ב"ד, ועי"ש בד"ה והנה מעלתו, דביאר לגמ' בערכין כ"ג ע"א]

מה שכתב הרב ז"ל בנוב"י שם בזה"ל, ואני אומר ק"ו הדברים, אם בקדשים אף שודאי מצוה שיעשה בפירוש לשמה, וכמ"ש שם בזבחים לשם ו' דברים הזבח נזבח, אפ"ה אתנו ב"ד דלא לימא לשמו, דלמא אתי למימר שלא לשמו, והיינו שלא יאמר ולא יחשוב אפי' בלבו, כדמפור' התם בתו' ד"ה קיימו ב"ד כו', אף שהוא חשש רחוק שיטעה בין לשמו כו', ק"ו בכוונת התפלה והמצות שיש בהם כמה עיקולי ופשרי, וכמה חשש קיצוץ בנטיעות כו', פשיטא שיש לבטל שלא לכון כו', עכ"ל. הנה אני תמה, פה קדוש יאמר דבר זה. ואם אמנם שעניני כיונים על אפיקי הש"ס, והכל גלוי לפני עיני כבודו, הנה נעלם ממנו דברי התו' במקומן זבחים ב' ע"ב ד"ה אתנו, שהקשו שם משמעתא קמייתא דגיטין, דמפרש דלכך לא תיקנו לומר בפני נכתב לשמה למ"ד משום דאין בקיאת לשמה, משום דאי מפשה לה לדבורא אתי למגזייה. ולא הו"ט מצי למימר דלמא אתי למימר שלא לשמה.

ומ"ש הרב שמבואר בתו' שם [ד"ה קיימי], שהתנאי ב"ד היה שלא יחשוב אפי' בלבו. הנה כבר כתבנו למעלה אחר מחילת כבודו הרמה והנשאה, שמשבא לכלל כעס בא לכלל טעות. והמעין בתו' שם יראה בעיניו ולבבו יבין, שלא כתבו שם התו' כי אם שסתמא כשר אפי' אם לא חשב, אבל לא לומר שאסור לו לחשוב, ולשון התנאי לא משמע כן, ממה שאמרו שם אתנו ב"ד דלא לימא לשמו כו', דלא לימא דייקא, אבל לא דלא יחשוב. ובהא ניחא מה שאמר ר' יוסי בלשוננו לשון דיעבד, אף מי שלא ה' בלבו לשם אחת מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד. והנה התנאי ב"ד ה' בלכתחלה ולא בדיעבד, ואכן כי התנאי ב"ד דלא לימא כו', והוא אמר שאף אם לא חישב כשר, אבל אם רצה הכהן לחשוב מה טוב ויפה הוא. ואם תקשה לך מפני מה התנו ב"ד על הדיבור ולא על המחשבה. זה אינו קושי, ולא מבעיא לדעת הרא"ש והר"ד ברוך שם בריש הל' ס"ת, שסוברי' דפיגול אינו כ"א בדיבור פה ולא במחשבה, ממילא מוכן החילוק הגדול וההפרש בינם, שלכך התנו על הדיבור דלא לימא לשמו, דלמא אתי למימר שלא לשמו ויהי' קרבנו פיגול לא ירצה, משא"כ במחשבה דאינו מפגל בה לא התנו עליה. כי הנה באמת זה דבר גדול הוא עד מאוד וראוי באמת לשם מחשבתו וכוונתו בה, והי' ראוי במאד לומר גם כוונתו בפה מלא, כמאמרם לשם ו' דברים הזבח נזבח כו', וכאשר כתב הגאון בנוב"י בעצמו. רק עבור חשש ההטעה, התנו דלא לימא, שלא יפגל בקדשים חלילה, אבל בדבר שאינו מפגל בה, לא רצו להתנות בזה שלא יחשוב, כי דבר גדול הוא מאוד וראוי עכ"פ לחשוב ולכוין. ואמנם אם שחט סתם ולא חשב, ג"כ כשר הוא מטעם שסתמן לשמן עומדין. ואולם אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה א' ב', שסובר שפיגול נעשה גם במחשבה, מ"מ יש חילוק והבדל רב בין המחשבה והדיבור, כי אם הוא רוצה לדבר ולומר כוונתו בפיו, הרי הוא מסיח דעתו ומחשבתו אל הדיבור ההוא שידבר את המצטרך לו, ועבור היסח הדעת הזה, קרוב הוא שישכח באיזה זבח הוא עומד. ושל מי הזבח הזה. ויטעה בדעתו שאחר הוא. ויאמר שלא

לשמו. ולא כן במחשבה שהוא קלה מהדיבור, ואין צריך להסיח דעתו מענין לענין כמו מהמחשבה אל הדיבור, ובודאי יעמוד בדעתו ולא ילך בדעתו מזבחו אל זבח אחר. וכעין ראי' לזה מהא דשנו חכמים במשנתנו ברכות ל"ד, העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטירוף, וכן נפסקה ההלכה בטוש"ע או"ח סי' קכ"ח סי"ט, והנה זה ודאי שהעומד לפני התיבה צריך לשים כוונתו ומחשבתו למה שהכהנים אומרים, שהרי גם הוא בכלל ברכה, ולא יהי' כעבד שרבו מברכו ואינו מאזין, כדאמרינן בסוטה דף ל"ט, הרי דבמחשבה לא חיישינן שיטעה, משא"כ בדיבור. ועוד כי בענין כזה סמכין על דעת העושה והעובר, כמו שאמרו שם בגמ' ובש"ע הנזכר, שאם מובטח לו שלא תטרף דעתו, רשאי לענות אמן ולישא את כפיו בעצמו. וע"כ הנה בדיבור פה הוצרכו ב"ד להתנות שלא יאמרו, כי כהנים חברים הם וזרוזי מזרזי נפשיהו, וכשיהי' מותר לומר ודאי יאמרו כולן, הן המובטח שלא יטעה והן שאינו מובטח, כי עבודה אחת להם ולא נשנו א' מחבירו, וע"כ יש חשש שיטעה השאינו מובטח. משא"כ במחשבה שאין אדם יודע מה שבלבו של חבירו, הנה הירא לנפשו שלא תטרף דעתו ויטעה בכוונתו מלשמו לשלא לשמו, ודאי יסמוך על דעת ב"ד וישחוט סתם, וסתמא כשר. והמובטח לו שלא יטעה במחשבתו וטיב כוונתו, ודאי מצוה לו לחשוב ולכוין ככל אשר יוכל בכל הששה דברים שהזבח נזבח עליהם. וע"כ לא רצו ב"ד להתנות על זה שלא יחשבו ולא יכונו, לאשר שראוי במאוד שיכונו, ובמחשבה אין אדם מצוי לטעות כנזכר. ואם יקרה אחד או שנים שידוע בנפשו כי הוא עלול להטעה, יוכל הוא ממילא לעשות עם המחשבה כמו עם הדיבור שלא יחשוב כלל וסתמא כשר. כי בדיעבד אף מי שלא הי' בלבו לשם אחד מכל אלו כשר, והירא ורך לבב לכתחלה שלו כדיעבד דמי כאמור. ועכ"פ מכל זאת נמצינו למידין, שגם בקדשים עצמם חיוב גדול ונורא היה במאוד לכוין כל הכוונות הצריכין לכוין, ולאומרם בדיבור פיו מפורש עובר לעשייתן, רק מפני ההכרח אתנו ב"ד על הדיבור דלא לימא לשמו, דילמא אתי למימר שלא לשמו, והכל עבור לפי רוב העבודה שהי' שם, שהיו מונחים לפניהם פרים ואילים וכבשים הרבה מאוד, וכל א' הוא זבח אחר ושל בעלים אחרים, וע"כ כשיתן דעתו לומר קודם עבודתו איזה דבר, יצא מדעתו בתוך כך בידור דבר הזבח ובעליו ויטעה. משא"כ בכוונת התפלה והמצות, שכשעושה מצוה א', אין דוגמתה לפניו לומר שיטעה מזה לזה, ועבר החשש ההוא, הנה ודאי חיוב גדול לכוין ככל אשר יוכל ולהוציא כוונתו מפיו דוקא, כמו בקדשים שהחויב בהן הכוונה והדיבור בכל הששה דברים לולי התנאי, ובהם כל התנאים בטילים כאשר בארנו. ובאמת שלא הי' מועיל שום תנאי בהם, כי סתמן לאו לשמן עומדין, והעושה אותן סתם בלא לב ולב לא יצא י"ח כלל וכלל, וצריך לחזור ולעשותן בכוונה ככל הנאמר.

(שער התפלה שם, ועיי"ש שהאריך)

הנה מה שכתב השער התפלה שהעזרה מליאה קרבנות שכל אחד ואחד בעלים מיוחד וכו'. הנה שיטת הרמב"ם בפירוש המשנה [בזבחים סוף דף] היא, שהששה דברים שהזבח נזבח הוא קאי על בעל הקרבן וז"ל, והתנא הזה הצריך שתהא כוונת בעל הקרבן לאלה ה' דברים מוסף על השוחט, ואר"י שהוא תנאי ב"ד שאין הולכים אלא אחר מחשבת העובר וכו', אבל בעל הזבח לא, והלכה כר"י. ועיין בספר תפארת צבי לרבינו צדוק הכהן מלובלין ז"ל. בחידושי ליו"ד פ"ב סי' ד' אות ד' וז"ל. אבל להרמב"ם ז"ל

כפיה"מ דרך אחרת בזה. [עיי"ש שהאריך]. ולפי זה הלא לשיטת הרמב"ם דקאי על הבעלים, שפיר עומדת הוכחת הנוב"י, ברם הנוב"י הוכיח שיטתו אף לשיטת רש"י ותוס' [שם ב' ע"ב], הוא לפי מה שכתב, ק"ו בכוונת המצוות שיש בהם עיקולי ופשורי וכמה חשש קיצוץ בנטיעות וכו'. הרי שלדעת הנוב"י אף שמעשה המצוה אחת היא, מ"מ כיון שיש בה עיקולי ופשורי וכמה חשש קיצוץ בנטיעות, ואם כל אדם יצטרך לכוין לפי כוונת הסוד, הרי יש לטעות בזה עוד יותר הרבה מלשם קרבן אחר, כיון שעצם כוונת המצוה ע"פ הסוד, הוא ענין מסובך מאוד ויש בו עיקולי ופשורי וכו', ולא כל אדם ראוי לעמוד על עומק של הדברים ולכוון הכוונה האמיתית, ויש חשש קיצוץ בנטיעות, בודאי שיש לבטל שלא יכוון. >ואף שיש נוסח קבוע, מ"מ אם נתפוס שיש מצוה לכוון ע"פ הסוד, הלא יש חשש שיבוא כל אחד לכוון כפי שידו מגעת, כמו שכתב השער התפלה בעצמו שכן הוא באמת מחויב לעשות. > ולא דמי למה שכתבו התו', דמי הוא שוטה כל כך שנותן גט לאשה זו שנכתב לשמה, והוא אומר שלשם אחרת נכתב, אבל אדם השוחט קרבן פעמים שטועה וכו', דזה בודאי דבגט לא שייך טעות פשוטה כזו, מה שאין כן בכוונתם הפנימית של המצוות וסודותיהם, שבודאי יש שם מקום לאדם לטעות, לאו כל אדם זוכה לעמוד על אמיתותם של הדברים. ותימא על הגאון בעל שער התפלה שלא דקדק זה בדבריו של הנוב"י.

ומה שחשיג השער התפלה על הנוב"י, שבתו' [ד"ה קיימין] מבואר רק שסתמא כשר אף אם לא חשבו לשמה, אבל לא לומר שאסור לו לחשוב. לכאורה הרי ע"כ מוכח כדברי הנוב"י, דהתקנה היתה גם שלא לחשוב לשמה, לפי מה שכתבו התו', שאפשר היה לפרש שמה שאומר ר"י אף מי שלא היה בלבו, היינו שלא אמר לשמה אבל חישב בלבו למה שדינו להיות, הא סתמא פסול, להכי דייקו מגמרא מתנאי ב"ד, וכי מתנו ב"ד דלא לימא בהדיא ובמחשבה סגי, ושמא אתי לידי פסול שלא יחשוב כלל וישחוט סתמא ויפסל, וע"כ מוכח דסתמא כשר אף שלא חשב כלל. והשתא ע"כ מוכח מה שאמר ר"י אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו כשר שתנאי ב"ד הוא, קאי בין על הדיבור ובין על המחשבה, דאי קאי רק על הדיבור, חזר הדיקדוק למקומו הא סתמא פסול, וע"כ דקושטא דמילתא קאמר ר"י דאף מי שלא היה בלבו כלל בין בדיבור ובין במחשבה כשר, משום דסתמא לשמה קאי, ואם כן האי שתנאי ב"ד הוא, קאי ג"כ בין על דיבור ובין על מחשבה, ומוכח שתנאי ב"ד שיעשו סתמא ולא יחשבו כלל, הרי שאסור גם לחשוב כדברי רבינו הנודע ביהודה ז"ל.

ומה שאמר ר"י אף שלא היה בלבו, הרי קאי על דברי התנא קמא, והרי התנא קמא בודאי מיירי מדינא דלכתחילה, >לפי דברי התו' וכן לפי הפיה"מ להרמב"ם לפי פירוש רבינו צדוק ז"ל, > ושוב ראיתי שכן כתב מפורש בתוספות יו"ט [זבחים סוף דף], שגם להרמב"ם התנא קמא לא אמר אלא לכתחילה, ע"ש. וה"ק ר"י, שכיון שאף מי שלא היה בלבו כשר בדיעבד משום שסתמא לשמה קאי, שוב אמרינן שהוא תנאי ב"ד שלא יהיה בלבו שהרי קאי אדלעיל, ושוב שפיר יש לומר דהתקנה היא שאף במחשבה לא יחשוב לשמה אלא ישחוט סתמא, ואתי שפיר דברי רבינו הנודע ביהודה. ובאמת י"ל בדעת הנוב"י אף לאידך גיסא, דאף אם נימא לא היתה התקנה על המחשבה, וראוי לחשוב לשמה, מ"מ זה רק בקדשים דשלא לשמה במחשבה אינו פוסל לכמה שיטות, מה שאין כן בכוונת המצוות דתלוי במחשבה לדעת הנוב"י. ואם

אין מספיק עי' שם. וכן ראיתי בספר נגיד ומצוה, >והוא ג"כ בטעמי מצות שבספר לקוטי תורה להאריו"ל ס"פ שמות<, בענין סדר הבריאה כתב בשם ספר הכונות להאריו"ל וזה לשונו, גם ההוגה את ד' במילוי כזה יו"ד כו' וכיוצא, כל זה נקרא הוגה את ד' באותיותיו, אבל ודאי שעיקר הפירוש הוא שקורא ד' אותיות הוי' בלא מילוי ככתבם, אבל צריך ליהדר אפי' בקריאת המילוי, כי המילוי הוא הפירוש של השם ואסור לפרשו, עכ"ל.

גם מצאתי ברדב"ז חלק א בלשונות הרמב"ם סי' ל"ה, כתב דהפירוש המוסכם אצלו הוא הוגה השם כפשטו באחד מנקודותיו, אבל התוס' בסוכה ובשאר מקומות פירשו שקורא אותיות השם כגון יו"ד כו', והכי דייק לישנא דההוגה את השם באותיותיו, ובשם רבינו חננאל כתבו כי גם שם האדנות להגות באותיותיו אסור, וזו חומרא גדולה שלא תהי' הגיית האותיות גדולה מהגיית השם כו', ונקטינן דבשם ההוי' הכל אסור בין לקרות אותו ככתבו בין להגות אותיותיו, ועושה כן אין לו חלק לעוה"ב, עכ"ל. ומבואר מדעתו דזהו בכלל עיקר הוגה השם באותיותיו, ומוסיף על ספר נגיד ומצוה. ועכ"פ ליתא לדברי הנודע ביהודה בודאי.

אבל מה שנוכל לדון דהא מיפסק בי"ת בינתים, שאומר יו"ד ק"י בוי"ו כו', ופשיטא דאין איסור לאמר אות אחד היום ואות אחד למחר, והכי נמי כל שמפסיק בינתים שפיר דמי. אלא שיש לעיין כיו"ד ק"י לבד, דמדברי התוס' בסוכה ובשבועות שם מוכח דכשמתכוין לשם, אסור גם יו"ד ק"י לבד, עי' שם. מיהו אפשר לומר דהתוס' אולי בשיטת רבינו חננאל שזכרנו בשם הרדב"ז, דסובר דשם האדנות אסור להגות באותיותיו, והוא הדין שם י"ק, אבל לדעת הרדב"ז הנ"ל, הוא הדין בשם י"ק, מי חמור הגיית י"ק עצמו דשרי מהגיית אותיותיו. ואפשר לסמוך על זה להקל, הואיל ובלאו הכי רש"י בפ"ק דע"ז פירש הוגה את השם, על השם בן מ"ב, והביאהו ג"כ התוס' דסוכה, אלא שכתבו שאעפ"כ נזהרין בכל השמות. וא"כ אינו אלא זהירות בעלמא.

(רבי צדוק הכהן בשיחת מלאכי השרת דף נ"ב)

לא זכיתי להבין דבריו, שהרי מדברי התוס' שהביא השואל, >שהם דברי התוס' סוכה דף ה' ע"א ד"ה יו"ד<, מבואר דבשם שלם דהיינו שם הוי', גם במילואו הוי' הוגה. וכן מבואר להדיא בדברי מרן האר"י ז"ל, בשמונה שערים שער המצות, עיי"ש. (עין חנוך)

סימן צד

[א] הנה ראיתי למורי הגאון בנו"ב סי' צ"ד, דברים בזה ותמוהים לענ"ד, ראשון הביא דברי הר"ש בפ"ח משנה ג' דאהלות גבי רחיים, ותפס בפשיטות שהר"ש ס"ל דכלי שאינו מקבל טומאה חוצץ בתורת דופן. והא אינו נראה להמעייין בר"ש פ"ו משנה ב' מ"ש על הך דסמכו במפתח, שהטעם שהכלים אפילו כלי גללים אינם נעשים אוהל כמשנה א', הרי דאפילו לדופן ואפילו אינו מקבל טומאה אינו חוצץ, וכ"כ שם הרא"ש במקומו כדבריו, וכן הרמב"ן בב"ב [י"ט ע"ב].

הנה זה שכתב הנוב"י דמשמ"כ ר"ש בפ"ח מ"ג, דרחיים הוא מקבל טומאה, מוכח דס"ל דאם אינו מקבל טומאה חוצץ. השיג עליו בשו"ת הר המור, דהא בפ"ו מ"ב כתב הר"ש, דאפי' מפתח טהור אינו חוצץ, דאין אדם וכלים נעשים אוהלים לטהר אפי'

יחשוב כוונה שאינה נכונה מקצץ בנטיעות, שפיר יש לומר דמוטב לו שלא לכוון כלל בטעמי וסודות המצוה בשעת עשייתם, וכמו שנתבאר. ^{הא"ח 324487} (אגרא לירשים שם)

ד] מש"כ הנוב"י דכל מצוה שמברכין לפני', אין צריך תו כוונה אחרת, דברכה עצמה מוכחת עלי'. צל"ע מש"ס פ' ערבי פסחים דף קי"ד, אהא דתנן הביאו לפניו מטבל בחזרת וכו', ושוב הביאו לפניו מצה וחזרת, וקאמר ר"ל זאת אומרת מצות צריכות כוונה, דאי ס"ד איצ"כ, ל"ל תרי טיבולי, הא טבל לה חדא זימנא, א"ו דמצות צריכות כונה, וכיון דלאו בעידן חיובא דמרור קאכיל ל', בבפ"ה א קאכיל ל', ודלמא לא איכוון לשם מרור, הלכך בעי למיהדר לאטבולי לשם מרור. וכ' התוס' בד"ה זאת אומרת, הא דלא נקט בעי למיהדר לאטבולי ולברך, משום דרב חסדא אית ל' בשמעתין דמברך על אכילת מרור בטיבול ראשון, והא דקאמר בבפ"ה א כיל ל', היינו שאינו אוכלו לשם מצות מרור אלא לצאת ידי בפ"ה א, עיי"ש. ולהנוב"י תמי', א"כ מאי ס"ד דר"ל טעמא דמתני' משום מצות צריכות כוונה, הא לטעמך נמי תקשי לך, כיון דבירך על אכילת מרור ודאי איכוון, ולמה ל' למחר ולמיכל, וע"כ משום היכרא, א"כ מאי ס"ד למידק מזה דמצות צ"כ, אע"כ אפי' ברך מ"מ אכתי אין הכרח דנתכוין לשם מצוה. תו נראה דראי' לזה ממה שבי' התוס' בסוכה דף מ"ו [ע"א] בשם הירושלמי, העושה סוכה לעצמו מברך אקב"ו לעשות סוכה, עשאה לאחר מברך אקב"ו לעשות סוכה לשמה. ועיי"ש במהרש"א דמפרש דברי הירושלמי דס"ל ככ"ש דבעי' עשיית סוכה לשמה, ואם הוא עצמו עושה סוכה, א"צ לומר בברכה דעושה לשמה, דמעשיו שיושב בה ומברך לישב בסוכה, מוכחין דעשאה לשמה, אבל אם עשאו לשם אחר והוא לא ישב בה אין כאן הוכחה, משו"ה צריך שיאמר בשעת ברכה בהדי' דעשאה לשמה, ולהנוב"י אכתי ל"ל לפרש כן בהדי', ת"ל דברכה בעצמה מוכחת כן לשמה. מיהא גם בלא הנוב"י נמי דברי המהרש"א מרפסין איגרא, כיון דמברך על עשייתה, הרי מוכח מתוכו דעשאה לשמה, ולהנוב"י כש"כ דקשי' טפי.

[ה] וירגיל עצמו לומר לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו', ואל תשגיח במה שכתב הרב מהר"ר יחזקאל סג"ל לנדא בספרו שו"ת נו"ב וכו', ובודאי הוא לא כיון על לומדי חכמת האמת בקדושה ועונה אלא שסתם הדברים וכו'. [עיי"ש מש"כ].

(החיד"א בשמחת הרגל לרות סוף לימוד ב')

[עי' לעיל הערה ב' ד"ה ומש"כ רבינו, ועי' חוברת צפונות ר' ז' ח' י"ד משכ"ב]

[ו] בענין אמירת לשם יחוד קב"ו ליחד שם יו"ד ק"א וגו'. הנה בנודע ביהודה קמא חלק יו"ד סי' צ"ג נשאל אם יש בזה משום הוגה השם והשיב וזה לשונו לפי מה שאני זכור מילדותי ששמעתי האנשים ההם היו אומרים שם יו"ד ק"א במילואו ובוה ודאי ליכא משום הוגה השם עכ"ל. והנה נראה דעתו הואיל ואומר השם במילוי האותיות, ליכא הוגה השם. ולפי ענ"ד מילתא דפשיטא ליה מיבעיא לי טובא, דמדברי התוס' סוכה דף ה' ע"א בד"ה יו"ד, במה שכתבו שם אע"פ כו', >דכוונת קושייתם דאין קאמר תנא הכי והא אסור להגות כן<, מוכח דגם כשאומר האותיות במילוי יש איסור, יעו"ש במהרש"א בחדא"ג. גם מדברי התוס' שבועות דף ל"ה ע"א ד"ה באלף, משמע כן דכוונת קושייתם ותירוצם כבסוכה עי' שם. >ואפשר לומר כוונת קושייתם על המשביע, דהא אמרינן בפ"ק דיבמות דף ט' ע"א דאי עבר לא קתני, אלא דתירוצם